

T. B. M. M.**TUTANAK DERGİSİ****11 inci Birleşim****25 Ekim 2005 Salı**

4.- *Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik, Hatay Milletvekili Sadullah Ergin, İstanbul Milletvekili İrfan Gündüz, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa ile 219 milletvekilinin; Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/585) (S. Sayısı: 1004) (x)*

BAŞKAN - Komisyon?.. Burada. Hükümet?.. Burada.

Teklifin tümü üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Atilla Kart, AK Parti Grubu adına Ankara Milletvekili Bülent Gedikli, Anavatan Partisi Grubu adına Malatya Milletvekili Süleyman Sarıbaş; şahısları adına Diyarbakır Milletvekili İrfan Rıza Yazıcıoğlu, Kahramanmaraş Milletvekili Fatih Arıkan, Denizli Milletvekili Ümmet Kandoğan ve Trabzon Milletvekili Mehmet Akif Hamzaçebi'nin söz talepleri vardır.

.....
Son konuşmacı, şahsı adına, Trabzon Milletvekili Mehmet Akif Hamzaçebi.

Sayın Hamzaçebi, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1004 sıra sayılı Anayasa değişikliği teklifi hakkında kişisel olarak söz aldım; sözlerime başlarken, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Anayasa değişikliği teklifi, Anayasanın bütçeyle ilgili hükümlerinde değişiklik önermektedir. Hepinizin bildiği gibi, bütçeler de bir yasa olmakla birlikte, bütçelerin hazırlanması, görüşülmesi, yasalaşması, Anayasada özel olarak düzenlenmiştir; çünkü, bütçeler, sadece gelirlerin toplanmasına izin veren, harcamaların yapılmasına yetki veren birer yasa değildir. Bu özelliği vardır; ama, bunun ötesinde, başka boyutları da vardır. Birincisi, çok önemli bir maliye politikası aracıdır. Hükümetlerin elindeki en önemli maliye politikası aracı bütçedir. Bütçeyle, yaklaşık olarak gayri safî millî hâsılanın yüzde 38'ini, 40'ını hükümet alır, onu yeniden ekonomiye verir. Böylece, bu işlemle, ekonomi üzerinde çok önemli etkilerde bulunur. Yine bütçeler, hükümetlerin, programlarında halka vaat ettiklerinin yapılmasının bir aracıdır. Bu nedendir ki, bütçelerin düzenlenmesi, hazırlanması, görüşülmesi, yasalaşması, Anayasada -diğer yasalardan farklı olarak- özel olarak düzenlenmiştir.

Anayasanın bütçeyle ilgili bu hükümlerinde getirilen değişiklik, gerçekte, gerekçesini, dayanağını, 2003 yılı aralık ayında kabul edilmiş olan ve Türkiye'nin bütçe sistemini, kamu malî yönetimi sistemini düzenleyen 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrolü Hakkındaki Kanuna dayanmaktadır. Bu kanun, 2003 Aralık ayında çıktığı zaman, kamu malî yönetim sistemine yeni bir çehre getirdi. O güne kadar, taa 1927 yılında yürürlüğe girmiş olan 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunuyla gelmiş olan kamu malî sistemimiz, bu yasayla, 5018 sayılı Yasayla değiştirildi ve yeni bir şekle kavuşturuldu. Bu yasa görüşmeleri sırasında, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak da yasanın iyileşmesi yönünde önemli derecede, hem

Plan ve Bütçe Komisyonunda hem Genel Kurulda katkıda bulunmaya çalıştık ve sonuçta, arzu ettiğimiz gibi ideal şekle kavuşmamış olmakla birlikte, yine de çok önemli bazı adımlar atmış olması nedeniyle, bu yasaya biz o zaman Grup olarak destek verdik.

Bizim mevcut bütçe sistemimiz, kamu malî yönetim sistemimiz, 5018 sayılı Kanuna kadar birçok sorunla doluydu. Neydi bu sorunlar; kamu malî yönetim sistemi uyumlu bir bütün halinde değildi; cari bütçe, yatırım bütçesi, transfer bütçesi gibi bütçeler birçok kamu kurumunun görevleri arasında dağılmış durumdaydı, burada bir birlik gerekiyordu. Bu, esasen, Kamu Malî Yönetimi Kanununun gerekçesinde de vardır, o gerekçede de vardır. Birincisi, böyle bir eksiklik vardı. İkinci olarak ne vardı; kamu malî yönetim sistemi, harcama öncesi çok katı kontroller getirmişti ve nitekim, kamu kurumları, bu bıkırtıcı, caydırıcı kontroller, bürokrasiler, formaliteler nedeniyle fon uygulamasına gitmişti ve fon uygulamalarının bizim bütçe sistemini, malî disiplini ne kadar bozduğunu, toplum olarak yaşadık. Böyle bir sorun yaşıyordu kamu malî sistemimiz.

İç malî kontrol sistemimiz, hukuka uygunluk denetimi yapıyordu. Yani, yapılan bir harcama eğer mevzuata uygunsa, hukuka uygunsa, sorun yoktu; ama, bu harcama karşılığında elde edilen mal veya hizmet, üretilen hizmetler, gerçekten, vatandaşın mutluluğunu sağlamaya yeterli olmuş mudur, vatandaş bu hizmetlerden mutlu olmuş mudur, vatandaşın refahı artmış mıdır, bunu ölçmeye yetmiyordu. Harcama mevzuata uygunsa sorun yoktu; ama, gerçekten bu harcama yapılmalı mıydı, böyle mi yapılmalıydı ve harcama sonrasında elde edilen nokta, gelinen nokta gerçekten varılması gereken nokta mıdır, bunun ölçülme imkânı yoktu. Bu gerekçeleri daha çok sayabiliriz. Bu gerekçeleri düzeltme adına yola çıkan yasa, bunların bir kısmını yapabilmiş; ama, bir kısmını yapamamıştır. Biz bunları da yapmasını, yasanın bunları da kapsamasını çok arzu ettik. Burada konuşan, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına konuşan arkadaşımız bunun bir reform olduğunu söyledi; ama, biz, bunun gerçekten bir harcama reformu olmasını arzu etmiştik; ama, harcama reformu olma aşamasına, maalesef, gelememiş bir yasadır. Örneğin, gerekçesinde belirttiği eksikliklerin bir kısmı halen sistemimizde vardır. Kamu malî yönetim sistemi bu yasayla da uyumlu bir bütün haline gelebilmiş değildir. Cari bütçe, yatırım bütçe, transfer bütçesi ayrımı devam etmektedir. Saymanlık hizmetleri yine iki bakanlık arasında, Maliye Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığı arasında, maalesef, bölünmüştür. Oysa, saymanlık ve muhasebe hizmetlerinin bu bölünmüş yapıdan kurtarılmış olması gerekiyordu. Bunlar, bu yasanın önemli eksiklikleridir. Bunun reform olmasını gerçekten arzu ettik; ama, o aşamaya gelememiştir.

Esasen, bu yasa, 2000 yılından beri bürokraside hazırlığı süren bir yasaydı. 2002 yılında 57 nci hükümet bunu Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk etti; ama, seçimler nedeniyle yasalaşma imkânı olamadı. Daha sonra şimdiki hükümet zamanında bu yasalaştı; ama, size şunu söyleyebilirim ki, 57 nci hükümet zamanında Meclise sevk edilmiş yasanın, yasa tasarısının kapsamı, harcama reformu olarak getirdiği kurumlar, bu yasanın, görüştüğümüz Anayasa değişikliğine temel olan yasanın çok daha ilerisindeydi.

Şimdi, Kamu Malî Yönetim ve Kontrol Kanunu bütçe sistemini değiştirdi. Bir "merkezî bütçe" tanımını getirmektedir. "Katma bütçe" tanımını kaldırmıştır. "Katma bütçe" yerine -onun yerine demeyeyim, daha doğrusu, o kalktı- katma bütçe kapsamındaki kuruluşların bir

bölümüyle bugüne kadar bütçe kapsamında olmayan kuruluşların bir bölümü "özel bütçe" adı altında bir bütçe içerisinde toplanmıştır.

Yine, düzenleyici ve denetleyici kurumlar olarak bir üç sayılı liste oluşturmuştur kanuna ekli. Bu da, yine, ayrı bir bütçe kalemi olarak bu yasada durmaktadır. Bunlar, 5018 sayılı Kanunla düzenlendiği zaman şunu Genel Kurulda bizzat ben ifade etmişim; tutanağı önümdedir, 10 Aralık 2003 tarihli Genel Kurul tutanaklarında vardır: Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununda bu değişikliği yaparken bütçe sisteminin temel kurallarını koyan Anayasada bu değişikliğin de yapılması lazım. Temel çerçeve Anayasadaysa, önce Anayasayı değiştirip, ondan sonra bu yasayı düzenlemek gerekir; ama, o zaman şöyle bir gerekçe ileri sürülmüştü, komisyonda bu esasen söylenmişti: "Bu yasayı biz hemen yürürlüğe koymuyoruz, bu yasanın yürürlüğü 1 Ocak 2005 olacaktır; biz, 1 Ocak 2005 tarihine kadar bu Anayasa değişikliklerini de yaparız" görüş ifade edildi. Daha sonra, 1 Ocak 2005 tarihine bu hazırlıklar, daha doğrusu yeni bütçe sistemine geçme hazırlıkları tamamlanamadığı için, bu uygulama 1 Ocak 2006'ya ertelendi. Yeni bütçe sistemi uygulaması 1 Ocak 2006'da başlayacak gözüküyor. İşte, ona yetişmesi için de bu Anayasa değişikliği gündeme getirilmiş durumda. Yani, gerçekte çok geç kalınmış bir düzenlemedir. Bunun çok erken, çok önceden yapılması, bugünlere bırakılmaması gerekirdi.

Teklif gelirse... Teklif, esas itibariyle, teknik birtakım düzenlemeler içermektedir. Bu teknik düzenlemelerde, tabii ki, kişisel olarak düzeltilmesini düşündüğüm noktalar vardır. Bunları çok kısaca sizlere söylemek istiyorum. Örneğin, 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, bütçe sisteminin daha saydam olması, daha topluma mal edilmesi, bütün aşamalarıyla topluma mal edilmesi gibi bir amaç gütmektedir. Bunun anlamı, Genel Kurulda bu bütçenin bütün unsurlarıyla görüşülmesi demektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Hamzaçebi, konuşmanızı tamamlayınız. Buyurun.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) - Teşekkür ederim Sayın Başkan; toparlıyorum.

Oysa, getirilen teklifin maddelerinden birisi, bugün bölümler halinde yapılan oylamanın kamu idare bütçelerinin gelir ve gider toplamları üzerinden yapılmasını öngörüyor. Bütçe sistemini daha açalım, daha halka, topluma mal edelim, Meclisin bütçe hakkı çok daha iyi işlesin, Genel Kurulun bilgisine her şey sunulsun derken, bu oylama yöntemi, tabii ki, o amaçla çelişiyor. Bunun doğru olmadığını ifade etmek istiyorum.

Yine, mahallî idarelerin hesap ve işlemlerinin denetimi açıktadır kalmıştır. Mahallî idarelerin hesap ve işlemleri, Anayasanın şu anda yürürlükte olan hükmüne göre, Sayıştay tarafından denetlenebilmektedir. Sayıştayın, özel kanunlarla kendisine verilen yetkiler nedeniyle, bu denetimi yapma olanağı vardır. Sayıştayın görevleri burada sayılırken bunun eksik bırakılmış olması, eksik olmuştur, yanlış olmuştur. Daha doğrusu, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin hesap ve işlemlerinin denetimi denildiği için teklifte, mahallî idareler bu kapsama girmektedir, onlar denetim dışında kalmaktadır. Onların düzeltilmesi gerektiği kanaatindeyim.

Bunun ötesinde de, belki, burada, şu an için söyleyip, gecenin bu saatinde vaktinizi almaya gerek yok; ama, çok kısaca söylemek gerekirse, Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununda yapılması planlanan ve yarın Plan ve Bütçe Komisyonunda düşünülen

değişikliklerden bir iki tanesi de, bu biraz önce saydığım eksiklikler kapsamındadır. Onları burada sayarak sizlerin vaktinizi almak istemiyorum. Onların da Plan ve Bütçe Komisyonunda ve Genel Kurulda düzeltilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Sözlerimi burada bitiriyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Hamzaçebi, teşekkür ediyorum.